

Paide Hillar Hanssoo Põhikool

Maa peal vaiba kudumine

Keskkonnateadlik nipiga käsitööese

töö autor: Mirjam Järv

juhendaja: õp. Kristi Teder

Paides, 2019

1. Keskkonnateadlik tarbija

Olen pärit seitsmelapselisest perest. Meie kodus ei ole kunagi olnud liigseid asju. Iseenesest mõistetavalt peetakse lugu igal võimalusel esemete ja materjalide taaskasutusest. Selline eluviis on hea ka loodusele. Käsitöötunnis tutvusime erinevate tekstiilmaterjalide omadustega. Veendusime, kui palju on meid ümbritsevas maailmas keemiat sisaldavaid materjale. Miks? Aga sellepärast, et loodust ei jätku ja inimeste rõivastumissoovid üha suurenevad. Soovitakse, et rõivad ei kortsuks, oleksid vee- ja tuulekindlad, sportimiseks mugavad, värvilised ja efektsed. Kui teadlased mõtlevad, kuidas uusi materjale teha, siis mina leiutan, mida teha meile tarbetuks jäänud rõivastest ja kangatükkidest. Lihtsate katsetuste tulemused näitavad, et keemilisest kiust tekstiilid ei lagune looduses, põletamisel hoopis muutuvad plastmassitaoliseks moodustiseks ning eritavad keskkonda mürgiseid aineid. Oma käsitööpisiku olen saanud kooli käsitööõpetajalt, kes on toetanud ja innustanud mind loomingulises tegevuses. Materjali otsimisel on alati esmaseks ülesandeks, et vaatame kõigepealt olemasolevad võimalused ja siis alles läheme poest ostma. Õpetaja ise muigab, öeldes, et ta on tulihingeline materjalide taaskasutaja.

2. Loovtöö valmistamise eesmärgid:

- Käsitöö pakub võimalusi luua midagi erilist, ainulaadset.
- Leida alternatiivi traditsioonilisele telgedel kanga kudumisele.
- Luua taimevaibale funktsioon keskkonnakujunduses vastavalt erinevatel aastaaegadel.

3. Vaiba kudumise eellugu

Aastaid on mind huvitanud kangastelgedel kudumine. Kuna meie koolis on kangasteljed, siis saan käsitööringis nendel midagi uut luua. Traditsiooniliselt tuuakse igal aastal jõulueelsel ajal kangasteljed kooli fuajeesse, et iga soovija saaks näha meie esivanemate traditsioonilist käsitööd, kuidas valmib kaltsuvaip ning ka ise selle tegemisest osa saada.

Foto 1. Rõõm vaibakudumisest.

Foto 2. Raamatukogu õpetaja rõõmustab koos meiega.

Igaüks saab kududa oma värvitriibu. Valminud triibuvaibad on kasutusel kooli raamatukogu lugemispesas.

Fotod 3 ja 4. Minu kootud taimevaibad on olnud kasutusel meie koolimaja sisekujunduses.

Korraldasime koos Lions klubi liikmetega heategevusliku vaibaoksjoni, mille tulemusena saime koolile osta uued suured saali kõlarid.

Räägin eelnevast selleks, et olen olnud alati kaasatud kangakudumise teemadesse ja ka nooremaid juhendanud. Kanga kudumine on mõnus töö, kui see on juba telgedele rakendatud. Kõik eelnev, lõime käärimine, niietamine ja soastamine, siduse sidumine, vajavad tarkust, osavust, kannatlikkust ja sõbra abi.

Sellealast tarkust ja kogemust olen saanud käsitööringis, kus valmis ka eelmisel aastal minu loovtöö, kaltsuvaip.

Loovtöö uurimusliku osa kokkupanemisel, jõudsin järeldusele, et kangastelgedel kudumine on meie koolis päris pika traditsiooniga. Tuntuim meie kooli vilistlane sel alal on Veinika Västriku, kes õpetab Tartu Kunstikoolis tudengitele telgedel kudumist. Ta on välja andnud ka raamatu „Koome Kaltsuvaiba” (2), millest sain veel inspiratsiooni edasiseks. Veinika käis ka meile oma loomingut tutvustamas. Seekord vaatasime, kuidas kootakse rahvariidevööd.

Foto 5. Veinika Västriku tutvustab rahvariidevöö kudumist.

4. Järgmiseks sammuks minu loometöös on leida nipp, kuidas kududa kangast kui ei ole kangastelgi?

Kõik on võimalik, kui uurida, katsetada, leiutada ja targematelt inimestelt abi küsida. Need targemad inimesed on loomulikult meie õpetajad. Loodusainete õpetaja, Maarika Männil, sai tudengipõlves sellealase kogemuse, kui pidi kaaslastega metsas elama ja hakkama saama looduse poolt pakutavaga. Tuli käepäraste vahenditega olemasolevast materjalist punuda tuuletõke ja küljealune. Õpetaja Maarika ei mäleta täpselt, kust sai selle nipi, et kududa kangast maa peal, ilma kangastelgedeta, aga jagas heameelega oma kogemust. Nüüd olen käsitööõpetajaga, kasutades seda nippi, kudunud maa peal kangast erinevatest materjalidest: kõikvõimalikud looduslikud ning tekstiilsed materjalid.

Maa peal kanga kudumisel ei ole niiesid ega tallalaudu, mis tekitaks vaheliku. Arvan, et just vaheliku tõstmine ongi kogu tegevuse „nipiga” osa.

5. Maa peal vaiba kudumise tööprotsess.

Alljärgnevalt tutvustan tööprotsessi materjali varumisest, lõimede rakendamisest, vaheliku tõstmisest kuni valmis vaiba kasutamisevõimalusteni.

- Materjali kogumine looduses.

Fotod 6 ja 7. Materjali leidub igal aastaajal.

➤ Lõimede rakendamine.

Foto 8. Plaanin 2.5 m pikkust kangast. Lõimeks on linane nõör.

Foto 9. Lõimerakendus tuleb enne kudumist korralikult kontrollida.

Foto 10 ja 11. *Teeme kangale „silmad pähe”.*

Fotod 12 ja 13. *See lauajupp asendab suga. Nüüd annan loovusele voli.*

Fotod 14. ja 15. Väsinud, aga õnnelik. Nüüd katame piknikulaua.

6. Kokkuvõte

Maa peal kanga kudumise materjalideks sobivad eelkõige taimed ja oksad. Sellepärast on huvitav luua kui ümberringi on erinevaid värvilist kudumismaterjali. Just sel põhjusel alustasin käsitöö olümpiaadiks valmistumist sügisel kui loodus pakub kõige rikkalikumat materjali.

Foto 16. Taimekangas koduterrassil tuule või päikese varjuks.

Foto 17. *Hilissügis muutis värve.*

Foto 18. Tulesärades vaip ootab jõulusid.

Nüüd, kevadel, annan kevadpühadeks vaibale kevadise värskuse pajuokstega ja tärkava rohelusega. Kuna loodusmaterjalist kootud vaipa on keeruline transportida, siis proovisin sama „nippi” kasutada ka naharibadega ja lambavillaga kududes. Valmis tore vaibake, mis sobib samuti looduses kasutada.

Foto 19. *Istumisalus*

Sellisel valmiv taies on ajas muutuv, loominguliselt inspireeriv, huvitav teostada ja kaasa haarav.

Kasutatud allikad:

1. Õpetaja Maarika Männili ja Kristi Tederi õpetussõnad ja kogemuste jagamine.
2. „Kaltuvaip“ Veinika Västriku, Saara Kirjastus, 2018